

STAJALIŠTE
30. svibanj 2007

Dobrovoljni protiv obaveznog modela gospodarskih komora

Kao dobrovoljna udruga članova, Američka gospodarska komora u Hrvatskoj (AmCham Hrvatska) prirodno podržava, razumije i favorizira princip slobodnog udruživanja, koji je u suprotnosti sa obaveznim modelom udruživanja nacionalne Hrvatske gospodarske komore (HGK), čije je članstvo obavezno za sve tvrtke koje su registrirane i posluju u Hrvatskoj. Sažetak koji slijedi je pokušaj objektivne analize prednosti i nedostataka oba modela.

Što se tiče obaveznog javno-pravnog modela gospodarskih komora, globalno se pokazalo da je ovaj model uobičajen pogotovo u zapadnoj Europi i da dobro funkcionira u poslovnim okruženjima gdje su privatne dobrovoljne grupe dobro utemeljene, te pružaju protivna stajališta i usluge. Također, takve javno-pravne komore obično dobro rade samo u zemljama koje "imaju snažnu demokratsku tradiciju, sa institucionalnim i zakonskim strukturama koje dopuštaju više slobode snagama tržišta, te zaštitu protiv sklonosti država da upravljaju/utječu na takve udruge i posredno na njihove tvrtke-članice."^{*}

Njemačka je samo jedan primjer zemlje sa takvom zajedničkom koegzistencijom. "Udruga njemačkih industrijskih i gospodarskih komora služi kao javno-pravna komora, te se bavi stvarima kao što su naukovanja i razni drugi programi obrazovanja, te promocija vanjske trgovine. No, Udruga njemačke industrije se pojavila kao dobrovoljna članska organizacija koja služi kao zastupnik i komunikacijski kanal za tvrtke u vezi zakonodavnih pitanja. U Europi, njemački model je široko prihvaćen kao odgovarajući model za Europu u skladu s njenom tradicijom obaveznog članstva i javno-privatnog partnerstva."^{*} No, ovo uobičajeno prihvaćeno uvjerenje se široko raspravlja unutar njemačkog društva, uglavnom jer porezni obveznici financiraju takve javno-pravne komore za koje se vjeruje da su velike i ne-efikasne institucije.

U tranzicijskim gospodarstvima kao što su ona u središnjoj i istočnoj Europi i bivšem Sovjetskom savezu, komore vezane na državu (kroz zakone koji obvezuju svaku tvrtku da bude član nacionalne gospodarske komore) se protive reformi. "Privatizacija je koristan primjer. Tipično je da državne tvrtke koje trebaju biti privatizirane pokrenu sva sredstva u borbi protiv toga. U mnogo slučajeva ne boje se samo radnici za gubitak posla već i menadžeri. Najjače interesne grupe u bivšim socijalističkim zemljama, prije njihove tranzicije, su bili upravo vodeći ljudi velikih državnih tvrtki. Privatizacija može biti uspješna samo kad se obrati pažnja na taj otpor i kad ga se savlada. Primjena javno-pravnog modela u tim društvima uključuje rizik usporavanja reformi, jer se stvaraju poslovne udruge koje se protive reformama. Otpor potječe od veza tvrtka-članica nacionalnih komora sa državom, što je nasljeđe središnjeg planiranja, koje je 'korporativno'.u svojoj prirodi. Na taj način, javno-pravne komore u tranzicijskim gospodarstvima riskiraju pasti u zamku 'korporatizma', te postaju snage koje rade protiv reformi."^{*}

Europske zemlje koje imaju javno-pravni model uključuju Italiju, Austriju, Španjolsku, Francusku, Grčku, Luksemburg, Nizozemsku. Tranzicijske zemlje koje imaju dobrovoljni model uključuju Mađarsku, Poljsku, Sloveniju, Estoniju, Slovačku, što se može dovesti u vezu sa već spomenutim problemima u vezi javno-pravnog modela, posebno u tranzicijskim zemljama i gospodarstvima.

American Chamber of Commerce in Croatia Američka gospodarska komora u Hrvatskoj

U Hrvatskoj, procjenjuje se da država direktno ili indirektno generira oko 1/3 nacionalnog BDP-a, što znači da vlada ima vrlo velik utjecaj na gospodarstvo zemlje. Taj utjecaj je samo još pojačan kroz postojeći obavezni model, pošto se većinom vjeruje da je operativno odlučivanje HGK usmjeravano od strane vlade, te HGK prihod ovisi o članarinama koje kontrolira država kroz zakone koji zahtijevaju obavezno članstvo, a vlada ima moć zadržati ili predložiti ukidanje tih zakona.

«Međunarodno iskustvo pokazuje da će struktura koja se koristi i razina nezavisnosti koja je dozvoljena gospodarskim komorama odrediti njihov uspjeh ili neuspjeh. Najosnovniji način na koji dobrovoljne komore mogu promicati reforme je kroz javno zalaganje za mjere koje podupiru tržišno natjecanje i slobodno tržište.»* AmCham je apsolutno zagovarač slobodnog izbora i slobodnog udruživanja, i za fizičke osobe i za grupe, uključujući tvrtke.

***Dr. John D. Sullivan**, izvršni direktor, Center for International Private Enterprise (CIPE), siječanj 2000, *News & Views, Magazin Američke gospodarske komore u Hrvatskoj*, br. 1/2007, str. 12-13.

###

Američka gospodarska komora (AmCham Hrvatska) je nezavisni glas Američkih i internacionalnih tvrtki u Hrvatskoj, te Hrvatskih tvrtki na vanjskim tržištima. AmCham je predana radu za uspostavljanje povoljne poslovne i investicijske klime u Hrvatskoj, kroz zalaganje za provođenje visokih standarda poslovanja slobodnog tržišta. AmCham Hrvatska pridonosi postizanju optimalnih rješenja za probleme koji utječu na poslovanje tvrtki u Hrvatskoj, i predstavlja tvrtke koje zapošljavaju preko 38,000 osoba, generiraju preko 5 milijardi USD-a prihoda. Cjelokupna ulaganja Američkih tvrtki u Europu iznose 964 milijardi USD-a, i generiraju posao za 3.6 miliona ljudi. AmCham Hrvatska je integralni član Europskog Vijeća Američkih Komora, koji tvore mrežu u 37 zemalja Zapadne i Istočne Europe.

As a member of U.S. Chamber of Commerce, the American Chamber of Commerce in Croatia (AmCham Croatia) is the voice of US and other international business in Croatia and of Croatian business abroad. AmCham Croatia is committed to ensuring an optimum business and investment climate in Croatia, promoting the highest standards of free-market commercial practice. AmCham Croatia facilitates the resolution of issues that impact business in Croatia and represents a membership that employs over 38,000 persons, generating over \$5 billion of revenue. Total US investment in Europe amounts to \$964 billion, and currently supports over 3.6 million jobs, with AmCham Croatia also being an integral member of the European Council of the American Chambers of Commerce (ECACC), networking 41 countries throughout Western and Central Europe.